

Arbeidernes dag

1. mai 2018

Grindheim kyrkje

Lukas 14, 12 – 14

Jesus snakker om invitasjoner i dag. Middag og kveldsmat, det skal vi invitere til. Men, sier han, det er noen vi ikke skal invitere: Venner, slektninger, søsken og rike naboer.

Her syndes det mye. Nettopp de folkene som vi pleier å invitere, de vil Jesus at vi ikke skal invitere. Han gjør det vanskelig for oss.

Når vi inviterer, så er det fordi vi vil ha fellesskap. Vi ønsker å bli nærmere knyttet til andre, og så inviterer vi til mat og prat. Vi trenger et nettverk. Familien er gjerne det tetteste nettverket. For å trives og ha det godt her på denne jorda, så må vi knytte oss til andre.

Men ikke til hele bygda. Passelig mengde venner, det er det flott å ha. Dessverre er det slik for mange at en ikke får tid til alle de samværene en gjerne ville hatt. Livet blir for hektisk. Og så vil Jesus at vi ikke skal pleie nettverket, men i stedet utvide sirkelen. Hva er det han mener?

Jesus hadde det med å spissformulere seg. Han hadde et poeng han ville ha fram, og så trakk han det langt for å tydeliggjøre det. Han hadde selv venner som han besøkte. Han kalte læresveinane for sine venner, og de var han i tre år sammen med hele tida. Men hva mener han her?

Vi skal elske vår neste som oss selv, sa han. Altså to retninger for kjærligheten: Meg og de andre. Hvis du inviterer for å bygge nettverk, da tar du vare på deg selv. Jesus vil flytte fokus over på de andre. Du lever ikke bare for deg selv.

Teksten fra Jakobs brev forteller oss hvordan vi skal gjøre det når vi samles i et fellesskap. Da skal det ikke gjøres forskjell på folk. Rike mennesker skal ikke få bedre plasser enn de fattige.

Det skriftstedet kan de ikke ha lest i Den norske kirke i gamle dager. For da var det nettopp slik forskjell på folk. Folk måtte betale tiende til kirka for å drifte kirkebygg og kirkegard. Jo større garden var, jo mer måtte en betale. Men det svarte seg også, for det var faste plasser. De som betalte mest, de fikk de beste plassene langt framme.

Alle nummererte benker her i Grindheim kyrkje var for dem som bidro, de som eide grunn. De som ikke hadde matrikulert jord, altså tjenestefolk og husmenn, de måtte sitte på trevet eller på de to bakerste benkene på nordsida. De er uten nummer. Denne ordningen med faste benker holdt seg fram til 1897.

Blant de mest fornemme familiene var det en som ikke eide fast grunn. Det var prestefamilien. Prest som er fast bosatt i Grindheim sokn er noe helt nytt. Tre år, for å være presis. Den gang kirka ble bygd, i 1783, kom presten over heia fra Bjelland.

Men det var et presteenkesete her i bygda. En av gardene var presteenkesete fram til 1810. Ho som bodde der hadde den beste plassen i kirka, egen benk med bur rundt oppe i koret.

Det er ingen presteenke i Grindheim i dag, og jeg håper det ikke blir noen heller. Jeg kjenner meg rimelig frisk og rask, så jeg tror ikke Lise trenger å rydde og gjøre rent der inne med det første.

Det var forskjell på folk i kirka, og til konfirmasjon ble det veldig tydelig. De flinkeste konfirmantene skulle stå øverst på kirkegolvet, men korrupsjon var utbredt, så en kunne kjøpe seg en plass nærme alteret.

Kirka har så avgjort sine synder å bekjenne når det gjelder likebehandling av menneskene.

Når en kommer til gudstjeneste, blir en ønsket velkommen av en kirkevert og tildelt ei salmebok. Å være gjestfri, enten det er her i huset eller hjemme, det er viktig. Og Jesus legger inn over oss at vi skal invitere dem som vi kjenner dårlig eller ikke kjenner i det hele tatt.

Hva skjer da? Jo, da skjer det at du opplever at de er vanlige mennesker slik som du er. Vi har så lett for å tro at de andre er så annerledes. Det er de ikke. Våre fordommer får seg en knekk i møte med de som er annerledes.

Et møte med andre gir også en opplevelse av menneskeverd. Når vi møtes og opplever å bli verdsatt av den andre, da kan vi kjenne på menneskeverdet. Jeg er ikke et null. Jeg betyr noe for den andre.

Når folk opplever å ikke bli verdsatt, når menneskeverdet ikke kan registreres, da blir de sinte. Jeg skal nevne to eksempler på det.

Det første er knyttet til dagen i dag, 1. mai. Da arbeiderbevegelsen vokste fram, var det mye sinne. Arbeidsfolk var rasende fordi de ble utnyttet av grådige

kapitalister. Folk hadde ikke rettigheter, det var ikke ordninger som sikret menneskene et verdig liv. Og lønna var ikke til å leve av, men heller ikke til å dø av.

I gammeltestamentlig tid var det ikke noen arbeiderbevegelse, men det var profeter. Amos, som vi har hørt ifra, han var særdels tydelig i sin kritikk av kapitalkreftene. De gjør målet for lite og prisen for høy, og de fusker med falske vekter.

De sinte arbeiderene ble selvfølgelig møtt med motstand. Alle som har privilegier vil kjempe for å beholde dem, selvfølgelig vil de det. Og kirkas menn var nært knyttet til de velstående, så fra den kanten var det heller ikke noen forståelse for de kravene som ble satt fram.

Jeg skjønner dem godt. Selvfølgelig måtte presten holde seg inne med storbøndene. De som ytte mest til driften av kirka måtte jo behandles med respekt, mens de som satt på trevet, de hadde en ikke noe igjen for å være på lag med. Det er lett å forstå dem, og lett å se at de gjorde feil.

Tett forbindelse mellom kirkemakt og pengemakt har aldri vært av det gode. Profetene i GT sa klart ifra. De var i opposisjon, og de ble i opposisjon. Jesus talte også makthaverene klart imot. Han ble korsfestet.

De sinte arbeiderne hadde menneskeverd, og de krevde å bli behandle som fullverdige mennesker. I dag er de kravene som ble stilt helt selvfølgelig for oss. Historien har vist at det som arbeiderbevegelsen kjempet for, det er av det gode.

Tenk om direktørene og biskopene hadde invitert de sinte arbeiderlederne til middag eller kveldsmat! Tenk om de hadde gjort som Jesus sa, og invitert de fattig. Så hadde de oppdaget, alle rundt bordet, at de andre var helt vanlige mennesker. Så hadde de vist respekt for hverandre. Så hadde forhåpentligvis verden gått framover på en fredeligere måte.

Det var eksempel en. Den sinte arbeiderbevegelsen som lenget etter å oppleve menneskeverd..

Eksempel to er fra vår tid. Ute på den ytre høyresida finner vi sinte mennesker. De går i tog og kjemper for rettighetene til den nordiske rasen. De sitter ved sine datamaskiner og skriver hatske innlegg mot dem som mener noe annet enn det de mener selv. Anonymt selvfølgelig. Nettroll kalles de gjerne.

En av mine venner på facebook tilhører den kategorien. Han skriver rasistiske innlegg, og hvis noen gjør noe dumt eller de har meninger som han er uenig i, da er han klar i sin fordømmelse: Idioter blir de kalt, eller enda sterkere uttrykk av religiøs karakter som ikke skal nevnes her.

Jeg har lurt litt på hvem de er, disse her. Det er nesten bare menn. Jeg kjenner ikke så mange, bare en, men av og til leser jeg noe av det de skriver.

Det er masse skrivefeil, har jeg registrert. Så tenker jeg: Kanskje er de skoletapere, disse her. Kanskje har de opplevd en oppvekst uten å bli verdsatt? Hvis de ikke var skoleflinke, var det lite kyt og positiv oppmerksomhet fra læreren. Hvis de var dårlige til å spille fotball, hadde de lav status i gjengen. Hvis de var flinke til noe, så var det noe som andre ikke ga status. Hvis de i tillegg fikk lite omsorg hjemme, da er behovet stort for å bli sett og verdsatt.

En grov og upresis beskrivelse, men jeg vil tro at det er noen unge menn som passer inn.

Når en føler seg liten og verdiløs, da er det godt å ha noen som en kan trække under seg. Da kan en definere andre folkegrupper som mindre verd enn seg selv. Da kan en kjempe for å holde landet hvitt og rent.

Sinte, unge menn kjemper for sine verdier. Noen verdier er helt ute av perspektiv: Nestekjærlighet, raushet, gjestfrihet og menneskeverd. Jeg vil tro at det er nettopp det de lengter etter.

Sinte mennesker kjemper for å oppleve menneskeverd. Da kan de føre verden framover. Men de kan også skape skiller og spre frykt.

Så hvem skal vi invitere i dag, hvis vi vil prøve å praktisere Jesu ord? Hvem representerer de fattige, ufører, lamme og blinde?

Selvfølgelig nye grindøler. Det er viktig at alle opplever at Grindheim er ei god bygd å bo i. Den fremmede, som kanskje kommer fra en annen kultur og et annet land, er en venn du ennå ikke kjenne

Men kanskje du også skulle invitere et nettrull på ettermiddagskaffe, hvis du vet om et? Det er jo et problem at de er anonyme, men skulle du finne et, så kan det bli en gjensidig oppdagelse. Nettrullet er et menneske som lengter etter godhet, omsorg, kjærlighet og respekt. Nettrull vil bli sett og verdsatt. Du vil oppleve at det er et helt vanlig menneske som deler de lengslene som vi alle har. Og nettrullet vil oppleve at det noen som vil trollet alt godt.

Til slutt: Vi må ta med oss evangeliet i dag. Det som Jesus sier at vi skal gjøre når vi inviterer, det gjør han også. Alle inviteres til hans bord. Fattige og rike, uføre og funksjonsfriske, blinde og seende, nye nordmenn og innfødte, gode nordmenn og net troll.

For oss kan det være et problem å ikke gjøre forskjell på folk. Våre uvaner sitter så fast.

For Gud er det ikke et problem. Han elsker alle. Han inviterer alle. Bordet er dekket.